

Tamer Çilingir: PONTOS SÜRGÜNLERİ VE MAKRONİSİ CEHENNEMİ

Posted on 22/06/2015

Mübadele Rumların Küçük Asya ve Pontos'dan temizlenmesi amacını taşımaktaydı. Ama en çok da Pontos Rum Soykırımı'nın üzerini örtmek ve dünya kamuoyuna bu konuya dair söyleyecek söz bırakmamayı hedefliyordu. Çünkü Mübadele Anlaşmasına imza atan Türkiye Cumhuriyeti devleti ile Yunanistan devleti idi. Böylelikle aynı etnik kökene ait Yunanistan bile bu konunun üstünü örtmeyi kabul etmiş ve Türkiye ile böyle bir anlaşmaya imza atmışken, başkalarına zaten "laf" düşmezdi.

Mübadele anlaşması dahilinde Yunanistan'dan Türkiye'ye gelen 500 bine yakın Müslüman'a karşılık, Küçük Asya ve Pontos'tan 1 milyon 250 bin Ortodoks Rum Yunanistan'a sürgün edilir.

Mübadele sürecinde Küçük Asya'ya gelenlerin, gidenlerle kıyaslanmayacak ölçüde durumlarının daha iyi olduğundan bahsedebiliriz. Nitekim Küçük Asya ve Pontos'a gelenler, Osmanlı'nın iskân politikası ile memleketleri olmayan topraklara zorla yerleştirilmiş insanlar, Küçük Asya ve Pontos'dan gidenler ise binlerce yıllık anavatanlarını terk etmeye mecbur bırakılmış insanlar. Aradaki fark önemlidir. Hatta daha da önemlisi, Rumların mübadele anlaşmasından çok daha önce Yunanistan'a kalabalık kitleler halinde göç ettiği. Ekim-Aralık 1922'de, 50 bin Rum, İtilaf Devletleri'nin verdiği vize ve pasaportla İstanbul'dan ayrılırlar.

Mültecilerin bir bölümü teknelerle adalara, Trakya'dakiler trenler ve arabalarla Karaağaç ve Dimetoka'ya doğru yollara çıkarlar. Tekirdağ vapur iskelesinde Selanik'e geçmek üzere bekleyen büyük bir kalabalık vardır. Bu insanların sayısı 1 milyon civarındadır. Yani birkaç ay sonra mübadele anlaşması imzalandığında, zaten Rumların çoğunluğu Yunanistan'a

sığınmış durumdadır. Bu mülteciler, Selanik ve Atina'ya giderler. Atina'da 200 bin kişi açıktadır; kiliselere, okullara, tiyatrolara, çadırlara, derme çatma binalara sığınır. Selanik ise, Doğu Trakya Rum göçmenleriyle tıklım tıklımdır.

Ancak mülteciler daha öncesinde belli karantina noktalarında bekletilirler. Bu karantina noktalarından biri Selanik'teki Kalamaria Mülteci Kampı bir diğeri de Atina'daki Makronisi adasındaki mülteci kampıdır. Onbinlerce mültecinin insanlık dışı koşullarda, üstelik de kendi yurtlarından sürgün edilerek getirildiği bu kamplarda binlerce Rum son nefesini verir.

Yannis Ritsos şu dizelerle anlatır o günleri, Taş Yıllar adlı şiir kitabında:

«..Κι η Παναγιά του Πόντου φλωροκαπνισμένη απ' το σούρουπο
να σεργιανάει ξυπόλυτη στην αμμουδιά
συγυρίζοντας τα σπίτια των μικρών ψαριών
καρφώνοντας μ' ένα θαλασσινό σταυρό τη φεγγαρίσια της πλεξούδα..»
(Γιάννης Ρίτσος-Πέτριος χρόνος-Τα Μακρονησιώτικα)

"... ve Pontus'un Meryem'i akşam karanlığında soluk altınlarıyla
küçük balıkların yuvalarını düzenleyerek,
ay sarısı saç örgüsünü denizden bir haç ile tutturarak,
yalınayak kumsalda etrafı seyrediyor..."
(Yannis Ritsos-Taş Yıllar-Makronisi)

Bir Pontos sürgününün mektubundan:

"Selanik, 4 Ocak 1923...

... Biz, Odessia'dan Makronisi'ye Temmuz (1922)'da geldik. Geldiğimizde mültecilerin neredeyse yarısı ölmüştü."

Makronisi adasında ne içecek su ne bir ağaç ne de bir ev vardır.

Teker teker ölür Pontos sürgünleri, vebadan, dizanteriden, açlıktan ve susuzluktan. Ve bir çukura ardısıra, üstüste gömülürler, tabutsuz, duasız, törensiz; tıpkı Pontos'ta katledilen eşleri dostları, yakınları gibi.

Nikos Tavris'in dedesi James Atseles Trabzon'da doğmuştu. Annesi o beş yaşındayken askerlerce öldürülmüştü. Sonra babaannesini ve halasıyla sürgüne, Makronisi adasına gelirler. Bu adada halası ve babaannesini hayatını kaybeder. Sağır olan dedesinin anılarıyla büyümüş olan Nikos'a nerelisin diye sorulduğunda hala "Trabzonluyum" der.

MÜBADELE SONRASI YUNANİSTAN'DA YAŞAM

Mücadele sonrasında Yunanistan'a sürgün edilen Pontoslular ucuz iş gücü olarak kullanılırlar. Onların etnik kimlikleri, yaşam durumları vb. görmezlikten gelinerek, onların sözcülüğüne soyunulur. Yunan egemen sınıflarınca, tarihlerini, geleneklerini, dillerini yeni nesillere aktarmada uygun bir ortam sağlanmaz; tam tersine halen Türkçe konuşan Pontoslu Rumlara "Türk dölü" gibi sıfatlar yakıştırılarak milliyetçilik dayatılır.. Sürgün edilenlerin anıları, tarihi olgular, örf ve adetler yeni nesillere sağlıklı aktarılamaz. Anılar karışır, unutulur ve giderek yok olma tehlikesiyle karşılaşır. Binlerce kadın ve erkek, yeni evlerine, yeni yaşam alanlarına uyum sağlayamaz, memleket özlemiyle canlarına kıyarlar.

Onlara gösterilen yaşam alanlarında barakalarda açlık ve yoksullukla mücadeleleri devam ederken, 2. Paylaşım Savaşı başlar, ardından Nazilerce Yunanistan'ın işgali. Pontoslar bu kez işgalci faşistlere karşı mücadelede bedel ödemeye devam ederler. Nazi işgalinin ardından yaşanan Yunan İç Savaşı'nda da Pontoslular devrimcilerin safındadırlar. Bedel ödemeye devam edilir.

Albaylar cuntası Yunanistan'da iktidara geldiğinde de, yoksul Yunan halkıyla beraber yeni acılar beklemektedir Pontoslu Rumları. Bugün hala tecrit edilmiş bölgelerde birarada yaşıyor Pontos Rumları; Romeika (Pontos'ta konuşulan Rumca) ve kemençeleriyle birlikte. Batı Pontos'tan gelenlerin yaşlıları da hala Türkçe konuşmaya devam ediyor. Hala yoksullar, hala bedel ödüyorlar ve hala sürgünler...

MAKRONİSİ CEHENNEMİ İKİNCİ PERDE...

Makronisi, Yunanistan'da bir ada'ydı, yüzlerce, binlerce adadan biri. Ama Makronisi'yi diğerlerinden ayırdeden bir özelliği vardı; onbinlerce Rum sürgününe mezar olmuştu 1922-1925 yılları arasında... 1945 yılında başlayan 2. Paylaşım Savaşı ardından bu ada, zulmün en vahşilerinden birine daha tanık olur yirmi yıl sonra. Makronisi Adası, Nazilere teslim olmayan, pişmanlık dilekçesini imzalamayanların götürül-düğü ve bildik işkencelerin yapıldığı bir adadır bu sefer. Onbinlerce Pontoslu ve Küçük Asyalı sürgünün kemiklerinin üzerinde bu kez bir direniş destanı yazılır. Makronisi Adası'ndaki tutsak Yunan kadınlar, ölüme giden arkadaşlarını uğurlamak için giyinip süslenirler. Sonra da kendi sıralarını beklerler, dünyanın sayısız savaş alanlarından birinde kendi son halaylarını çekmek için...

"Bu halaylarda varlarını yoklarını koyarlardı ortaya... Konuşmak isterdi akıl, giden yiğit kızla vedalaşmak isterdi. Gelen azraili gereğince, usulünce karşılamak isterdi... karşısında şaşkın bekleyen azraile özgürlük savaşının evrenin tüm yol kavşaklarında elde ettiği başarıları, zaferleri hikaye eder(di)."[1]

[1] Fırtına Çocukları, Themis Kornaros syf; 200

Kaynak: devrimcikaradeniz.com